

KUMPULAN KOULUKASVITARHAN PERHETOIMINNAN RAPORTTI 2014

Sisällysluettelo

Aluksi.....	1
Toiminnan tavoitteet.....	1
Puutarhaperhekerhomalli.....	2
Puutarhakerho lukuina.....	3
Tiedotus.....	3
Osallistujat.....	3
Onnistumisia ja kehitystarpeita.....	4
Osallistujien palaute.....	6

Aluksi

Kumpulán koulukasvitarha on vuodesta 1929 ollut lasten kesávirkestystapaikka, jossa on järjestetty puutarhapáiváleirejä Helsingin koululaisille. Lasten ja nuorten puutarhayhdistys on voimakkaasti láhtenyt kehittámáán toimintaa ja laajentamaan alueen káyttájákuntaa koskemaan koko lapsuutta taaperoista nuoriin aikuisiin. Perhekerhotoiminta Kumpulassa alkoi vuonna 2010 Alli Paasikiven Sáátiön ja Helsingin kaupungin sosiaaliviraston avustuksen turvin.

Vuonna 2013 puutarhaperhekerho järjestettiin viidettä kertaa, tällä kertaa uudella tavalla, Kumpulán koulukasvitarhan muuta linjaa noudattavalla yhteisöllisellä formaatilla. Sosiaalivirastosta saatiin 2000 euron kerhoavustus. Kerhon hinnaksi perheelle tuli 60 euroa, hinta sisálsi siementen ja taimien lisäksi työkalujen lainauksen.

Puutarhakerhon ohjaajina ja suunnittelijoina toimivat tänä vuonna Lasten ja nuorten puutarhayhdistyksen vapaaehtoistoiminnan koordinaattori, luomuviljelijä Janne Lánsipuro, sekä lasten toiminnan koordinaattori, FM Pinja Sipari. Lisäksi lasten ohjattua askartelu- ja leikkitoimintaa kerhossa veti kasvitarhan viljelyohjaaja Verna Kirsi. Edellisvuoden tapaan perhotoiminta sidottiin tänä vuonna kiinteämmin osaksi Kumpulán vapaaehtoistyön hanketta, jonka koordinaattorina Janne Lánsipuro toimii.

Toiminnan tavoitteet

Puutarhaperhekerhon tarkoitus on kannustaa ja aktivoida perheitä yhteisen puutarhaharrastuksen kautta:

1. yhdessä tekemiseen,
2. sosiaalisiin kontakteihin,
3. luontosuhteen vahvistamiseen ja terveisiin elämäntapoihin, sekä
4. tukea erityisen tuen tarpeessa olevia perheitä.

Laajempina tavoitteena oli edistää mielekästä ja päiheteetöntä elämäntapaa, sekä yhdistyksen yleistavoitteen mukaisesti edistää kestävän kehityksen mukaista ekologista kaupunkikulttuuria puutarhatoiminnan kautta. Yhdistyksen tavoitteiden mukaisesti kerhotoiminnalla pyritään vahvistamaan lasten (ja aikuistenkin) luontosuhdetta, joten lapset saavat ohjatun toiminnan ohella leikkiä kerhossa vapaasti rikkaassa ympäristössä.

Puutarhaperhekerhomalli

Perhekerhoa on vuosittain kehitetty perheiltä saadun palautteen ja itsearvioinnin pohjalta. Aiempina vuosina on ollut käytössä malli, jossa kerhoon osallistuvat perheet ovat viljelleet kukin omaa muutaman neliön kokoista palstaansa ja lisäksi yhteisillä alueilla on kasvatettu mm. kesäkurpitsaa ja monivuotisia yrttejä. Kerhokertojen alussa on käyty läpi kasvukauden ajankohtaiset työt, jonka jälkeen ohjaaja on kiertänyt neuvomassa perheiden omilla palstoilla.

Vuonna 2014 myös perhekerhossa siirryttiin Kumpulan koulukasvitarhan muun toiminnan mukaisesti yhteisölliseen viljelyyn. Perheiden omista pikkupalstoista luovuttiin kokonaan ja koko perhekerhon viljelyala muutettiin yhteisviljelmäksi, jolle laadittiin viljelysuunnitelma.

Uudessa mallissa kerhokertojen aluksi kierrettiin palstalla tutkimassa kasvien kasvuvaihetta ja muisteltiin, mitä missäkin kasvaa. Lisäksi käytiin yhdessä läpi kullakin kerhokerralla tehtävät työt. Tämän jälkeen kerholaiset jakautuivat valitsemiinsa töihin oman kiinnostuksensa mukaan, mutta heitä kannustettiin kokeilemaan myös sellaisia töitä, joita eivät olleet aiemmin kokeilleet. Tarvittaessa työ vielä neuvottiin jokaiselle erikseen. Lapsille oli tarjolla vaihtelevaa ohjelmaa, johon he saivat osallistua puutarhatöiden ja vapaan leikin ohella.

Satokauden alkaessa sato korjattiin yhteiseen satopöytään, josta se jaettiin läsnäolijoille kunkin tarpeen mukaan. Perhepalstan lisäksi kerholaiset saivat syksyllä kerätä satoa myös kasvitarhan omenapuista, marjapensaista, auringonkukkapelloilta ja perunamaalta.

Perinteisesti puutarhaperhekerhoon on päässyt vuosittain 20 perhettä, joista puolet on ollut uusia. Viljelyn aloittanut perhe on halutessaan saanut automaattisesti paikan myös seuraavana vuonna. ”Vanhat” perheet ovat toimineet uusien tukena ja taustalla on myös ollut ajatus siitä, että kahdessa vuodessa oppii viljelyn perusasiat, jolloin perhe voi turvallisesti mielin vuokrata esimerkiksi oman viljelypalstan. Erityisen painavista syistä (esim. vaikea elämäntilanne) perhe on voinut saada kerhopalstan useampanakin vuonna. Tänä vuonna kerhoperheitä otettiin 25, joista osa oli mukana jo kolmatta vuotta. ”Konkari”-kerholaisten mukana olon kautta haluttiin saada kerholaisten perspektiiviä uudenlaiseen kerhomuotoon.

Kuva 1: Keväällä viljelypenkit valmisteltiin ensin kylvökuntoon.

Kuva 2: Satoa alettiin saada kesäkuun lopussa. Tässä ihailaan erään elokuisen kerhokerran satopöytää.

Puutarhakerho lukuina

Puutarhaperhekerho alkoi 12.5.2013 ja kokoontui juhannuslomaan saakka maanantaisin ja torstaisin. 3.7 alkaen kerho kokoontui kerran viikossa torstaisin. Kerhoaika oli klo 17.00–19.30. Alunperin kerhon oli tarjottu päättyä elokuun lopussa, mutta loppukesästä kerhoaikaa päätettiin jatkaa syyskuun loppuun, jotta kasvukausi ei katkeaisi aivan kesken. Syyskuussa lasten toiminnan ohjaaja ei enää osallistunut kerhokerroille. Torstaikertojen lisäksi perheillä oli syyskuussa mahdollisuus osallistua neljänä lauantaina omatoimiseen sadonkorjuuseen.

Perhekerho lukuina:

25 perhettä
44 aikuista
50 lasta
23 kerhokertaa
4 omatoimista sadonkorjuukertaa
keskimäärin 35 kerholaista läsnä/kerhokerta

Tiedotus

Puutarhakerhosta tiedotettiin Lasten ja nuorten puutarhayhdistyksen nettisivulla (www.lastenpuutarha.fi), sekä facebook-sivulla. Hakemuksia tuli juuri sopivasti, vaikka muuta markkinointia ei tehty. Haku kerhoon tapahtui nettilomakkeen kautta. Ilmoittautuminen päättyi huhtikuun lopussa, jonka jälkeen tiedotus muuttui markkinointiviestinnästä tiedottamiseen kerhoon osallistujille. Osallistuneille perheille lähetettiin ajankohtaisia tiedotteita enimmäkseen sähköpostitse. Lisäksi kerholla oli oma facebook-ryhmä, jonka kautta jaettiin mm. kuvia, tietoa ja reseptejä.

Osallistujat

Perhekerhoon osallistui tänä vuonna 25 perhettä, joihin kuului 1-2 aikuista ja 1-4 lasta. Osa perheistä pyrki osallistumaan kerhoon kokonaisuudessaan, osassa perheistä toinen vanhempi osallistui kerhoon lasten tai osan lapsista kanssa. Pääosa kerhoon osallistuneista lapsista oli 5-vuotiaita tai nuorempia, jopa vauvaikäisiä oli mukana muutama. Isommat lapset tulivat kerhoon muun perheen kanssa vain silloin tällöin. Toisinaan kerhoon osallistui myös kerholaisten isovanhempia. Erityisen tuen tarpeessa olevia perheitä kerhoon haki ja osallistui vain pari.

Aikaisempien vuosien perusteella on näyttänyt siltä, että kaksi vuotta on juuri sopiva aika kerhossa. Perheillä on tuossa ajassa ollut mahdollisuus oppia viljelyn perusteet, joilloin on ollut mahdollista aloittaa itsenäinen viljely muualla. Yhteisöllisen viljelyn aloittamisen myötä on arvioitava uudelleen, onko kaksi vuotta edelleen sopiva aika, johon kerhoon osallistumismahdollisuus rajataan.

Kuva 3: Pienimmän puutarhakerholaiset eivät vielä osanneet kävellä.

Kuva 4: Välillä kerholaisten mukana oli myös serkkuja tai isovanhempia.

Onnistumisia ja kehitystarpeita

Perhekerhon viljely muutettiin kokonaan yhteisölliseksi vasta tänä vuonna ja samalla kerhoa aiempina vuosina kehittäneen ohjaajan tilalle tuli uusi ohjaaja. Sekä ohjaajien, että kerholaisten kokemukset yhteisöllisestä kerhoviljelystä ovat hyvin positiivisia. Kehitystarpeita toki ilmeni myös, näistä tärkeimpänä kerhokertojen alun työnjaon kehittäminen. Seuraavaan on kirjattu kerhotoiminnan onnistumisia ja kehitystarpeita ohjaajien näkemyksen mukaisesti. Pohjana on käytetty ohjaajien kerhokokemuksia, sekä osallistujien palautetta.

Onnistumisia:

- + Kerholaiset olivat yhteisölliseen viljelyyn pääosin tyytyväisiä.
- + Satoa saatiin 5 aarin kokoiselta palstalta mukavasti kerhokertojen läsnäolijoiden määrään nähden ja heinäkuun alun jälkeen perheet saivat joka kerta satoa kotiin.
- + Kerholaisilla oli mahdollisuus tutustua laajaan kasvivalikoimaan ja eri kasvilajien viljelyyn, jonka yhteinen laaja palsta mahdollisti.
- + Palsta on pysynyt siistissä kunnossa läpi kasvukauden, mistä varsinkin puutarhan alueenhoito on ollut tyytyväinen.
- + Jaetun vastuun vuoksi yksittäisille perheille ei ollut tarvetta stressaamiseen omasta osallistumisestaan. Työt tulivat tehtyä, kun jokainen osallistui silloin kun se oli mahdollista.
- + Tunnelma oli kerhokerroilla leppoisaa, iloinen ja innostunut ja kaikki kerholaiset tulivat hyvin toimeen toistensa ja ohjaajien kanssa.
- + Poissaoloista ei tarvinnut erikseen ilmoittaa, vaan jokainen osallistui kerhoon mahdollisuuksien mukaan. Kerholaisia oli kullakin kerhokerralla paikalla keskimäärin vähemmän kuin aiempina vuosina, mutta tekemistä ja satoa oli joka kerta sopivasti läsnäolevien kerholaisten määrään nähden.
- + Aikuisille oli kerhossa työnteon ohella mahdollisuus vapaaseen oleiluun ja seurusteluun. Aikuisille suunnattuja ohjattuja leikkejä, retkiä tai muuta yhteistä erikoisohjelmaa ei tänä vuonna ollut. Toisiin kerholaisiin tutustuminen sujui luontevasti yhteisen palstan eri töiden äärellä.

Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry

+ Ohjaajien aika riitti jokaiselle kerholaiselle, kun kukin työtehtävä tarvitsi ohjeistaa vain pari kertaa (ei erikseen jokaiselle 20 palstalle). Osallistujamäärään nähden vain yksikin viljelyohjaaja riittäisi, mikä pakottaisi kerholaiset suurempaan omatoimisuuteen viljelyssä.

+ Lastentoiminnan ohjaaja oli läsnä joka kerta toukokuusta elokuun loppuun. Hänen järjestämänsä ohjelma (mm. askartelu ja temppuradat) olivat monelle lapselle mieleisiä ja samalla vapautti vanhemmat hetkittäin kokonaan peltohommiin. Ohjelma oli suunniteltu siten, että lapset voivat osallistua siihen mieleisensä hetkenä ja mieleisensä aikaa, mikä oli onnistunut ratkaisu.

Kehitettävää:

→ Kerhokertojen alussa käytiin läpi kierros, jossa seurattiin eri kasvien kasvun edistymistä ja muisteltiin mitä missäkin kasvaa. Palautteen perusteella koko palstan kierros joka kerta vei paljon aikaa ja oli hiukan raskas. Olisi siis syytä miettiä, miten kierrosta voisi jakaa eri kerhokerroille ja miten työnjakoa voisi muutoin kehittää (ks. seuraava kohta).

→ Kerholaisille ei etukäteen jaettu suunnitelmaa kerhokerroilla tehtävistä töistä, vaan kunkin kerran työt kerrottiin, ohjeistettiin ja jaettiin kerhokerran alussa ja kuluessa. Suuren palstan työt saattoivat kierroksen aikana unohtua, joten työt voisi esim. kirjata kierroksen aikana ylös.

→ Seuraavana vuonna olisi hyvä myös merkata kasvilajit penkkeihin kyltein ja lisäksi palstan viljelysuunnitelma olisi hyvä saada kaikkien nähtäville myös paperilla, mikä helpottaisi kasvilajien opettelua ja palstakokonaisuuden hahmottamista.

→ Osa kerholaisista koki suuren ja moninaisen palstan hankalasti hahmotettavaksi, jolloin töihin tarttuminen saattoi olla haastavaa ja omatoimisuus kärsi. Edellä esitetty toiminnan strukturointi voi toimia ratkaisuna myös tähän. Lisäksi kerholaisten omatoimisuuteen kannustamiseen on mietittävä ratkaisuja.

→ Osallistujien oli osittain hankala hahmottaa oppineensa uusia asioita, kun oppi ei ollut strukturoidussa muodossa.

→ Yhteisöllisyys voi aiheuttaa myös tietynlaista sosiaalista läsnäolopainetta: muutamaltakin kerholaiselta tuli kesän aikana viestiä, että ”emme kehdanneet tulla tänään vain käväisemään kerhossa” tai ”kehtaammeko enää tulla, kun niin monta kertaa on jäänyt väliin?”. Tällaisiin tuntemuksiin voi tulevaisuudessa vaikuttaa keskusteluin ja viestinnällä.

→ Vaikka satoa saatiin palstalta läsnäolijoiden tarpeisiin kohtalaisesti, oli ravinteita monessa penkissä melko vähän. Suurin osa palstasta olisi ensi vuonna hyvä saada viherlannokselle ja tehdä viljelykäyttöön uudet penkit levänneelle lohkolle.

→ Viljelykset kohtasivat alkukesästä monenlaisia vastoinkäymisiä: halla vei osan taimista ja linnut ja jänikset söivät kylvöksiä ja taimia. Harson aktiivisempi käyttö alkukesästä on tarpeen.

Kuva 6: Kerhokerrat aloitettiin yhteisellä palstakierroksella.

Kuva 5: Lastentoiminnan ohjaaja järjesti lapsille mm. askartelua.

Osallistujien palaute

Puutarhakerhosta kerättiin palautetta sähköisellä kyselylomakkeella, jonka linkki lähetettiin kerholaisten sähköposteihin. Kyselyyn vastattiin anonyymisti.

Kerhon yleisarvosanaksi annettiin tänä vuonna 9 (15 perhettä vastasi). Arvosana on myös aiempina vuosina ollut korkea.

Useimmat kyselyyn vastaajat kertoivat, että:

- kerhossa opittiin jonkin verran tai tosi paljon viljelytaitoja
- tutustuivat jonkin verran uusiin ihmisiin
- palstalta saadut vihannekset ja vinkit vaikuttivat jonkin verran perheen ruoanvalmistukseen

Seuraavassa on koottu joitakin vastauksia kyselylomakkeen avoimista kysymyksistä.

Perheemme kerhokokemus:

- Oli kiva päästä taas mukaan. :) Kuopsuttaminen ja se, että lapset saavat olla vapaasti, tekee kaikille hyvää.
- Tosi mieluisa. Myös sadon yhteinen hoitaminen ja jakaminen tällä kertaa oli kivaa - vaati myös vähemmän omalta perheeltä, vaikka aina kun vauva ja lapsi antoivat myöten, saattoi tehdä oikeasti töitäkin sadon eteen. Hyvä tunnelma, aina. Ainoa miinus oli ehkä edellisiin vuosiin verrattuna joidenkin kerhotuttujen mielestä kokemus siitä, ettei voi tulla kerhon ulkopuolisina aikoina kun ei tiedä mitä pitäisi tehdä tai että mitä satoa saa ottaa - aiempina vuosina kävin välillä päiväsaikaan kastelemassa ja kitkemässä omaa ja välillä toistenkin penkkejä.
- Meidän kokemus oli ainoastaan positiivinen. Oli ihanaa päästä pellolle ja se oli ihan parasta, että tehtiin yhdessä ja, että oli muita lapsia oman lapsemme seuraksi.
- Oli vähän erilaista kun maa oli kollektivisoitu ja vauva oli mukana. Aika paljon ajasta kului lasten kanssa sählätessä, mutta niillä oli yleensä aina mukavaa, ja meillä myös. Periaatteessa olisi ollut mahdollista oppia enemmän viljelykaudesta ja lajeista nyt kun ei ollut sidottu itse valitsemiinsa

Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry

lajikkeisiin, mutta käytännössä näin ei ehkä käynyt. Tein ainakin itse töitä melko lailla sokkona ohjeiden mukaan, milloin mitenkään. Johtunee paljon tosiaan vauvavuodesta.

- Kaikki tykkäsivät ja aina tuntui mukavalta lähteä kerhoon! Opittiin uusia niksejä viljelystä ja opittiin myös tuntemaan uusia kasveja ja villivihanneksia.

- Hyvä kokemus on taas ollut. Ulkoilua, puuhailua yhdessä muiden ihmisten kanssa, parasta.

- Lapset olivat innoissaan, kuten edellisenäkin vuonna. Ohjattu askartelu oli varsinkin isommalle (4 v.) kova juttu. Molemmat olivat kuitenkin aina erittäin tohkeissaan kerhoon menemisestä ja kertoilivat kerhosta mielellään tutuille ja tuntemattomille. Perheen aikuisista toinen viihtyi erinomaisesti, toinen kaipailee viime vuotta ja omaa puutarhapenkkiä.

Miltä yhteisöllinen viljely tuntui?

- Hyvältä, näen vain positiivisia puolia.

- Yhteisöllisyys on hyvä ajatus. Tutustuin myös muutama uuteen ihmiseen. Yhteisöpalstoilla viljeltiin myös itselleni uusia lajikkeita: lehtikaalia, magoldia, joitakin juureksia... --- Vaikka yhdessä tekeminen on tärkeää, kaipasin kuitenkin myös omaa palstaa. Omalla palstalla olisi voinut pistäytyä kesällä myös päivisin tai kerhokertoina vain nopeasti jos oli muuta menoa. --- Oman kylvösuunnitelman teko oli myös aikaisemmin mukavaa. Samoin ylpeys oman palstan muutamasta porkkanasta oli myös jollakin tavalla suurempi kuin yhteisistä. Yhteisöpalstoilla tuli välillä "työläisolo". Vaikka tekeminen oli rentoa, joku toinen kertoi, mitä minun pitäisi tehdä. Oli vaikeampaa ottaa vastuuta tekemisestä, kun en aina tiennyt, mitä missäkin kasvaa. Omalla palstalla tekeminen motivoi mielestäni enemmän. --- Myös omat lapset on helpompi motivoida yhteen palstaan, jossa lapsi tietää alusta asti, mitä on tehty ja mitä kasvaa missäkin. --- Kannattaisin siis jokaiselle omaa palstaa tai toisen perheen kanssa yhdessä viljelyä. Lisäksi voisi olla yhteisiä palstoja.

- Enemmän positiivisia! Välillä mietin, että opinko tänä vuonna niin paljon kuin aiempina, mutta näin oli rennompaa ja satoa tuli enemmän. Ihmisiin tutustui paremmin.

- Kyllä sopii!!!! Näen ehdottomasti enemmän positiivisia puolia. Yhdessä tekeminen tekee tekemisestä aina mukavampaa. Puutarhakerhoon yhteisöllisyys sopii vallan mainiosti myös senkin takia, että lapsiperheen tilanteet voi aina muuttua nopeasti ja silloin ei haittaa vaikka ei pääsisikään jok' ikinen kerta.

- Yhteisöllinen viljeleminen sopii puutarhakerhoon hyvin, ja minusta sitä on syytä jatkaa. Näin maakin tulee parempaan käyttöön koska voidaan suunnitella sen käyttöä ylivuotisesti, ja sadot on oletettavasti parempia. Samalla viljelystä oppii enemmän ja voi olla luontevammin muitten kanssa yhdessä tekemässä.

- En osaa verrata, kun tämä oli perheen ensimmäinen vuosi. Mutta verrattuna oman palstan viljelyyn oli mukavaa, että vastuuta oli jaettu ja ainakin sato tuntui runsaalta. Toisaalta kaikkia asioita ei ehtinyt mitenkään opiskella, joihinkin penkkeihin ei tullut kajottua yhtään. Tykkäsin itse tästä systeemistä.

- Yhteisöllinen viljeleminen oli mielestäni parempi kuin oma palsta.

Kehitysehdotuksia ensi vuodelle:

- Käyttäisin tämän vuoden strategiaa myös ensi vuonna.

Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry

- Jos yhteisöllistä viljelyä jatketaan, perheille voisi jakaa vastuupalstoja, jolloin esim. pavut olisivat jonkun perheen hoidettavana.
- Pitkät alkukierrokset palstoilla olivat vähän raskaita: kun oli päästy viimeiselle palstalle en enää muistanut, mitä missäkin kasvoi ja mitä pitäisi tehdä. //// "Alkukierros" kasvimaalla ei ehkä toiminut (varsinkin jos oli yksin lasten kanssa kerhossa, koska lapset tulivat lähes aina keskeyttämään keskittymisen), sen aikana voisi jo jakaa tehtäviä niin että päästäisiin heti hommiin.
- Aloitusaajasta olisi hyvä pitää kiinni. Kasvimaan kiertämiseen joka kerta meni ehkä liiankin pitkä aika, joka puolestaan lyhensi aikaa tehdä työtä pellolla.
- Enemmän wokkausta / grillausta paikan päällä, oliko nyt yhtäkään kertaa? Iltaa voisi venyttää myös vähän pidemmäksi, ainakin kesälomakaudella, jos satoa valmistettaisiin paikan päällä. Se olisi kivaakin.
- Kerhon alkaessa voisi ehkä urbaanimpien kerholaisten mielenkiinnon herättämiseksi luoda katsauksen siihen, mitä tuleman pitää, viritellä dramaattista jännitettä viittaamalla jo tässä vaiheessa edessä oleviin työvaiheisiin, toivottuun satoon ja säänhaltijan oikkuihin ym. epävarmuustekijöihin?
- Voisikohan uusia kerholaisia sitouttaa alkukesästä myös raparperilla? Lisäksi joitain uusia pitäisi ehkä kädestä pitäen rohkaista tarttumaan toimeen, varsinkin jos aiempi kokemus puutarhanhoidosta puuttuu kokonaan.
- Kerhon alkaessa voitaisiin keskustella viljeltävien kasvien valikoimasta, ja jos jollain on erikoistoiveita, voi aina täydentää kirjoa omalla taimella tai siemenpussilla.
- Lasten ohjattu toiminta voisi olla myös liikunnallista, eikä niin kädentaitoihin keskittyvää. Pienempien (ja poikien) taidot ja keskittyminen pöydän ääressä piirtelemiseen ja näpräämiseen ei riitä. Vanhemmille jäisi vapaammat kädet osallistua peltohommiin, jos lapset pysyisivät paremmin leikkiohjaajan toiminnoissa mukana. Ja lämminkin tulisi. Hippaa, piilosta jne. Perus ulkoleikkimeininkejä vois olla ohjatusti siis.
- Aikataulu oli pikkaisen haastava pienemmille, loppu liian myöhään. Mietin olisiko joustavampi aloitusaika ollut mahdollinen, kun nyt meni paljon aikaa porukoiden odotteluun ja tehtävät saatiin jaettua aika myöhään? Siis olisiko mahdollista laittaa vaikka tehtäviä taululle etukäteen ja kokoontuminen/keskustelu/välipala/lisähommien jako olisi ollut vaikkapa 17:30-18:00?

Kuva 7: Kokkailua ei puutarhakerhossa tänä vuonna järjestetty, mutta perinteinen omenanpuristus oli suosittu.